

Návrh znaku a vlajky obce Bukovina

Jihomoravský kraj, okres Blansko

Autor návrhu: Josef Plch, Jedovnice

1. Stručná historie vsi

Nejstarší známá historie Bukoviny je spojena se sousední Bukovinkou. Místní pověst vypráví, že se u Bukovinky r. 1210 zázračně objevila socha Panny Marie, jež je po staletí umístěna v poutním kostele ve Křtinách (znalci ji ovšem považují za francouzskou práci datovanou k roku 1300).

První písemná zmínka o Bukovince je na listině Hartmana z Ceblovic (později z Holštejna). Listina byla vystavena 5. března 1268, kdy Hartman jako držitel vsi odkazuje po své smrti „*villam nostram dictam Pvchwan... preter silvam*“ premonstrátské kanonii v Zábrdovicích u Brna. Roku 1283 Hartman rozšířil odkaz o nový (!) kostel a původně vyjmutý les. Bukovinka je tedy zmiňována původně jako Bukovany, pak jako Bukovina, později jako Malá Bukovina, nakonec Bukovinka.

Od Hartmanovy smrti (asi 1315?) náležela Bukovinka ke Křtinám – a spolu s nimi byla majetkem premonstrátské kanonie v Zábrdovicích. Podle Vlastivědy moravské z r. 1897 kanonie vlastnila v okolí vsi Ochoz, Proseč (u Ochoze), Křtiny, Bukovinku a Bukovinu.

Farnost Bukovinka zanikla patrně za husitských válek, kdy církevně připadla ke Křtinám, kostel sloužil dále jako filiální, roku 1772 vyhořel. Roku 1773 byl vystavěn opodál kostel nový, zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie.

Lze shrnout, že Bukovinka je místo se silnou vazbou k mariánskému kultu (také prostřednictvím blízkých poutních Křtin), její historie je téměř po pět století spojena s řádem premonstrátů.

Zábrdovický klášter byl zrušen Josefem II. 27. 7. 1784. Majetek přešel do vlastnictví státu – náboženského fondu. V roce 1830 byla jeho zbývající část (včetně Křtinska) prodána ve veřejné dražbě Františku Xaverovi z Ditrichštejna.

Předpokládá se, že premonstráti založili poblíž existující Bukovinky dvůr, který nebyl přímo majetkem kanonie, ale křtinské fary, kterou ovšem zábrdovická kanonie držela a spravovala. U dvora vznikla nová ves, která velikostí předčila původní Bukovany – Bukovinu. Poprvé je doložena r. 1576 jako „ves kláštera Welika Bukowina“. Dvojice názvů Velká Bukovina – Malá Bukovina (ještě 1872) se už od konce 19. století ustálila na dnešní podobě Bukovina – Bukovinka (1897).

O povědomí „odvození“ Bukoviny od Bukovinky svědčí i to, že indikační skica stabilního katastru z r. 1826 je společná pro obě obce a nese název: *Gemeinde Kl. Bukowina (Mala Bukowina) samt enclave Gr. Bukowina* (MZA Brno, fond D9, č. 1416).

Obec Bukovina patří – stejně jako sousední Bukovinka – pod farnost Křtiny.

2. Popis nejstaršího známého obecního typáře (pečetidla)

Otisk nejstaršího typáře jsem našel v josefinském katastru z r. 1787 (MZA Brno, fond D6, kniha 1088). Tato pečeť je dávno známá, ale nepřesně popisovaná. František Augustin Slavík ji ve *Vlastivědě moravské* (Brněnský okres, 1897) popisuje: „*Obec měla... starou pečeť z r. 1668 s nápisem WUBECZ VELKÉ BUKOVINY, na ní znakem radlo a začáteční písmena vrchnosti K. Z. (klášter Zábřdovský).*“

Antonín Verbík uvedl poněkud přesněji, že: „*Obě Bukoviny mají pečeteř z roku 1668. Bukovina má za pečetní znamení rádlo a kosu s počátečními písmeny KZ (klášter zábrdovický)...*“ (in: *Křtiny a okolí*, 1987).

Typář má stejnou podobu jako typář sousední Bukovinky. Znaméním v barokním štítu je vztyčená radlice a krojidlo doprovázené 6 nepravidelně rozmístěnými drobnými pětilistými kvítky se semeníkem (růže?). Radlice i krojidlo jsou natočeny vlevo, tomu odpovídá i uspořádání figur (krojidlo vlevo, radlice vpravo). Po stranách, v místech vykrojení štítu, jsou dva další kvítky, nad štítem písmena K Z, oddělená snad dalším květem. Opis je umístěn v horní části, text zní: *WVBECZ*WELKE*BVKOWINY*1668*. Opis je od štítu oddělen perlovcem, celá pečeť je obkroužena rostlinným motivem připomínajícím stonek přesličky.

3. Další obecní razítka

Bukovina se přidržela původního znamení i v dalším období. Starší razítko (či typář) je doloženo z let 1865 a 1895, ve španělském štítu je vztyčené krojidlo a radlice už v obvyklém uspořádání, opis zní OBEC VELKA BUKOVINA.

A další razítko na dokumentu z r. 1912 nese opět vztyčené krojidlo a radlici, opis *OBECNÍ ÚŘAD* v Bukovině u Křtin*.

4. Znak zábrdovické kanonie premonstrátů

Zábrdovickou kanonii založil před r. 1209 moravský šlechtic Lev z Klobouk se svou manželkou Rejčkou. Lev je prvním známým komorníkem brněnského kraje (r. 1222).

Znak kanonie byl zřejmě složen ze dvou částí – napravo v modrém poli stříbrný jednorožec vyrůstající ze 3 (2,1) červených růží se zlatými semeníky, vlevo v červeném poli modrý železný klobouk s kytou pavích per. Levé pole obsahuje mluvící znamení zakladatele – Lva z Klobouk. Na přiložených fotografiích je zachycena barevná podoba znaku z oslavného rukopisu konventu premonstrátů v Zábrdovicích k narozeninám opata Matouše Gottfrieda Olenia z roku 1654, znak je pojat jako alianční erb. Spodní tři fotografie zachycují odleva polcený znak nad portálem zábrdovického klášterního (a farního) kostela vystavěného v letech 1661-69 (stejný je i v interiéru křtinského kostela), nad vchodem do zábrdovické fary (mezi jednorožcem a kloboukem je opatská berla) a vpravo znak z interiéru zábrdovického kostela – ten je zajímavý tím, že klobouk uprostřed je držen za kytu zprava jednorožcem vyrůstajícím

ze 3 (2,1) růží a zleva kozlem vyrůstajícím z trojvrší. Vzhledem k užití mitry a berly může jít o osobní znaky opatů, ale opakující se motiv jednorožce vyrůstajícího z růží a klobouku dokazuje, že jde o symboliku zábrdovické kanonie – tyto dva symboly se vyskytují v interiéru zábrdovického kostela několikrát.

5. Symbolika jednorožce ve znaku kanonie

Nepřehlédnutelná je silná vazba zábrdovické kanonie na mariánskou úctu. Svědčí o tom i zasvěcení kostelů: Zábrdovice – kostel Narození Panny Marie, Křtiny (původně 2 kostely) – Blahoslavené Panny Marie a Nanebevzetí Panny Marie, dnes známý poutní kostel Jména Panny Marie, Bukovinka – kostel Nanebevzetí Panny Marie (i když jeho zasvěcení může pocházet už z doby před tím, než kanonie Bukovinku získala).

Ve středověku byl jednorožec obecně považován za symbol čistoty, síly, nespoutanosti, ale současně byl v křesťanské ikonografii i symbolem Krista. A protože jedním z atributů Panny Marie jsou růže, domnívám se, že jednorožec vyrůstající z růží může být symbolem narození Ježíše Krista z Panny Marie, jeho příchodu do lidského světa skrze ni. Což by mohlo podtrhovat i uspořádání 3 růží do symbolického klínu (pokud by ovšem nešlo například o symboliku 3 významných mariánských kostelů v držení kanonie). Podle Mgr. Tomáše Borovského, Ph.D. z FF MU v Brně je tento výklad zábrdovické symboliky možný a pravděpodobný.

Užívání jednorožce jako křesťanského symbolu zakázal tridentský koncil (1545-63), ale zábrdovická kanonie ho užívala i nadále, až do svého zrušení r. 1784.

6. První snahy o získání znaku v letech 1993-94

Vedení obce již před 20 lety zvažovalo možnost získání obecního znaku. V obecním archivu je uložen dopis tehdejší ředitelky SOkA Blansko PhDr. Pavly Kapcárové, která dala obecné informace a doporučení. Zřejmě podle F. A. Slavíka (viz bod 2) popisuje nejstarší „znak“ Bukoviny z konce 17. století jako radlici doprovázenou po stranách písmeny K a Z a spekuluje, že štít byl pravděpodobně zelený (symbolika okolních lesů) a radlice stříbrná. Dává

doporučení použít (nějak) dělený štít, který by obsahoval mluvící znamení (podle doporučení PhDr. Štarhy) a případně i radlici - zde ovšem vyslovuje obavu, že by užití tohoto velmi často se vyskytujícího znamení mohlo být důvodem k neschválení „znakovou komisí“. Patrně na základě jejích doporučení obec předložila k posouzení návrhy s kosmo děleným štítem.

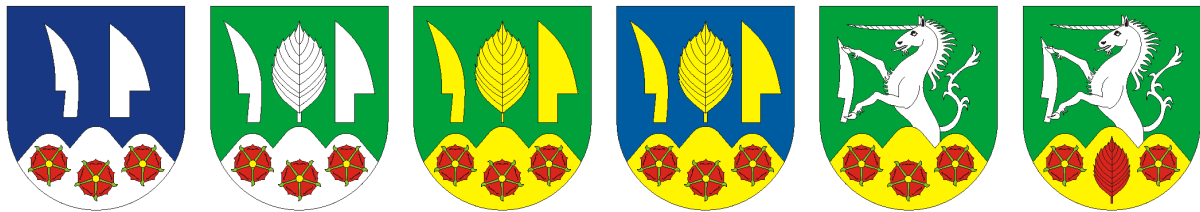
Posudek zpracoval 3. června 1994 PhDr. Ivan Štarha, doporučil uvažovat o změně často se vyskytující radlice za jiný symbol zemědělství či použít štít bez radlice, jen s listem a zelenou patou.

Ten, kdo pro obec zpracovával návrh, patrně toto doporučení nepochopil přesně, nakreslil štít dělený, který nepůsobí esteticky – to se možná stalo příčinou, proč obec tehdy od záměru upustila a přes občasné úvahy se již o další realizaci v následujícím dvacetiletí nepokusila.

7. Zvažované varianty znaku obce

Zásadní otázkou bylo, zda vyjít ze zemědělské symboliky krojidla a radlice z nejstarší známé pečeti, která si v obci dodnes udržela kontinuitu užívání (ale současně jde o znamení velmi časté, které nesou znaky desítek a desítek obcí), nebo zda navrhnout jiné, odlišné řešení – přičemž se nabízel především motiv jednorožce ze znaku kanonie. Zde jsou některá z diskutovaných řešení:

Zastupitelé obce se nakonec přiklonili k řešení, které symbolizuje zakladatele vsi (zábrdovickou kanonii) a současně využívá motivů z nejstarší známé obecní pečeti (krojidlo, květy). Při veřejné prezentaci návrhů se k tomuto řešení překvapivě jednoznačně přiklonili i přítomní občané, především proto, že motiv radlice a krojidla je příliš častý a obec by málo odlišil od ostatních.

8. Návrh znaku Bukoviny a jeho zdůvodnění

Základem řešení se stal znak zábrdovické kanonie. Znak ale nebyl převzat mechanicky, především červené růže byly pro větší výraznost podloženy zlatým polem.

Stříbrný jednorožec v modrém poli je převzat ze znaku zábrdovické kanonie, která stála u založení předchůdce vsi (dvora), u založení vsi samotné a ves po staletí vlastnila.

Vztyčené krojidlo je převzato z nejstarší známé obecní pečeti z r. 1668. Zobrazení jednorožce držícího krojidlo lze symbolicky chápat jako akt založení vsi premonstráty.

Zlaté trojvrší – symbolizuje polohu vsi na Drahanské vrchovině, zlatá tinktura byla zvolena jako opticky nejvhodnější pro odlišení od ostatních figur.

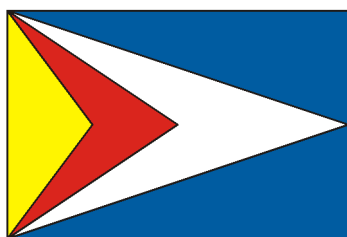
Červené růže – jsou převzaty ze znaku zábrdovické kanonie, současně odkazují k motivu kvítků z nejstarší obecní pečeti i k tradici mariánské úcty v okolí.

Vztyčený bukový list – mluvící znamení. Jeho užití místo prostřední růže je nápadem PhDr. Karla Müllera. Umístění listu mezi dvě růže lze chápat i jako symbolické vyjádření geografické polohy Bukoviny mezi Křtinami a Bukovinkou, obcemi s mariánskými kostely.

9. Návrh popisu znaku

V modrém štítě ze zlatého trojvrší se vztyčeným červeným bukovým listem doprovázeným 2 červenými růžemi se zlatými semeníky a zelenými kališními lístky vyrůstá jednorožec držící vztyčené krojidlo, obojí stříbrné.

10. Návrh vlajky Bukoviny a jeho zdůvodnění

Cílem návrhu bylo vytvořit vlajku vyhovující pravidlu vlání a symetrickou. Idea použití tří žerďových klínů napadla při diskusi se zastupiteli místostarostu obce Pavla Blažíka, barevnost jednotlivých polí navrhl při konzultaci PhDr. Zbyšek Svoboda.

Modrý list vlajky symbolizuje štít, žlutý klín zlaté trojvrší, červený klín 3 červené figury, bílý klín hlavní figuru ve znaku – stříbrného jednorozce.

11. Návrh popisu vlajky

Modrý list s bílým žerďovým klínem s vrcholem na vlajícím okraji, překrytým žlutým žerďovým klínem s vrcholem ve čtvrtině délky listu a červeným žerďovým klínem s vrcholem ve středu listu. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

12. Oficiálně schválené a udělené popisy

datum rozhodnutí: 14. 6. 2013

Znak: V modrém štítě vyrůstá ze zlatého trojvrší jednorožec držící vztyčené krojidlo, obojí stříbrné. V trojvrší vztyčený červený bukový list mezi dvěma červenými růžemi se zlatými semeníky a zelenými kališními lístky.

Vlajka: Modrý list s bílým žerďovým klínem s vrcholem na vlajícím okraji listu překrytý červeným žerďovým klínem s vrcholem v polovině délky listu, a žlutým žerďovým klínem s vrcholem ve čtvrtině délky listu. Poměr šířky k délce listu je 2 : 3.